

Opprydding i avløpsforhold i spredt bebyggelse

Av Arnstein Flatlandsmo

Arnstein Flatlandsmo er prosjektleder for Miljøkontoret i Frogn kommune

Frogn kommune har startet opprydding i avløpsforholdene i spredt bebyggelse. Oppryddingen har pågått i over tre år, og noen erfaringer kan trekkes. For en gjennomgang av utfordringene Frogn kommune står overfor i den forbindelse, vises til artikkelen "Kommunal forvaltning ved opprydding i spredt bebyggelse" i Vann nr 4, 2004.

Bakgrunn

Oppryddingen baserer seg på at eksisterende, separate avløpsanlegg begynner å bli for dårlige. I tillegg har svært mange fritidsboliger ulovlig innlagt vann uten tilfredsstillende avløps-løsninger. Frogn har vedtatt en "lokal forskrift om utslipp av avløpsvann" som regulerer håndtering av avløpsvann i spredt bebyggelse. Oppryddingen skal skje i privat regi, der den enkelte eiendomsbesitter selv tar kontakt med entreprenør, sørger for at melding/søknad sendes kommunen, og betaler for bygging og drift av anlegget. Kommunen skal sørge for å gjøre denne prosedyren så enkel som mulig, og ellers holde tilsyn med

at kravene i lokalforskriften overholdes. For øvrig henvises til artikkelen "Kommunal forvaltning ved opprydding i spredt bebyggelse" i Vann nr 4, 2004.

Status for arbeidet i Frogn

Registrering av avløpsanlegg

Frogn kommune har registrert ca 600 gamle avløpsanlegg i GIS i avløp. Nye anlegg blir registrert fortløpende. Det viser seg at de fleste anleggene som blir registrert, er i en slik forfatning at de må oppgraderes. Frogn kommune vil derfor vurdere nøye om det i fremtiden skal brukes mer penger på kartlegging av eksisterende avløpsanlegg. I stedet for å bruke penger på registreringer, kan pengene for eksempel benyttes til planlegging av nye anlegg.

Gjennomført saksbehandling og bygging

Etter tre års drift er 230 meldinger/søknader om utslipp godkjent, og ca 100 anlegg er bygget. Det er godkjent 12 rammeplaner som omfatter 2000 eiendommer.

Pålegg om opprydning

For å få fortgang i sanering av avløpsanlegg, har Frogn kommune valgt å sende ut pålegg om opprydning i avløpsforhold. Etter to runder med pålegg vil følgende fremgangsmåte bli benyttet fremover:

- Varsel om opprydning i mars (justeres etter påsken)
- Pålegg, 1. juli
- Frist for gjennomføring 1 år
- Påminnelse 1. mars året etter
- 1. juli sendes brev med ny frist 1. oktober

- 1. oktober sendes nytt brev med vedtak om tvangsmulkt fra 1. januar

Det viser seg at mange responderer på varsel om pålegg. Det er derfor viktig å sende ut dette på et tidspunkt hvor man er fri til å svare på henvendelser. En ettårs-frist er satt for å kunne holde kontroll med gjennomføringen, og gi den enkelte en så god oppfølging som mulig. De fleste venter uansett til fristen nærmer seg, eller overskrides.

	Pålegg om opprydning i avløpsforhold	
	2004	2005
Varsel	62	171
Respons på varsel	25	79
Pålegg	52	133
Klage på pålegg	7	1
Gjennomført tiltak	42	1
Vedtak om tvangsmulkt	19	
Tvangsmulkt iverksatt	1	

Tabell 1: En oversikt over varsel om pålegg, og pålegg, som er sendt ut i Frogn kommune i 2004 og 2005.

Tabell 1 viser at antallet klager på pålegget er kraftig redusert, sannsynligvis på grunn av en restriktiv politisk klagebehandling og økt informasjon om opprydningen. Tvangsmulkten er satt til 200 kroner dagen, noe som samsvarer med det Morsa-prosjektet benytter. Det har vært to klager på vedtak om tvangsmulkt. Etter behandling i politisk utvalg er de i henhold til forvaltningsloven oversendt Fylkesmannen for endelig avgjørelse. Fylkesmannen har ikke tatt klagen til

følge, og følgelig godkjent Frogn kommunes fremgangs-måte og bøtenivået.

Problemer og utfordringer

Det bygges få fellesanlegg, noe som blant annet kan relateres til måten pålegg om opprydning gis. Det har vært et mål at man skal registrere alle anlegg og deretter sanere de dårligste anleggene først. Dersom man har to eiendommer som ligger ved siden av hverandre, og bare den ene får pålegg

i første omgang, viser erfaringer at den som ikke har fått pålegg, i mange tilfeller nekter å gjøre noe før et pålegg kommer. Dette selv om pålegget vil komme det etterfølgende året.

Fellesanlegg er ikke nødvendigvis ett gode i seg selv, men det gir en del åpenbare fordeler i form av reduserte driftsutgifter, færre utslippspunkt og færre anlegg som skal følges opp. Ikke minst det siste er viktig. Det er krav til drifts- og serviceavtaler på alle anlegg, og drifts-rapporter skal sendes inn hvert år. Kommunens viktigste oppgave fremover blir å sørge for et godt system for oppfølging av rapporter og prøveresultater. Det sier seg selv at det er enklere å håndtere 500 rapporter enn 3000.

Det er svært få firma som bygger slike småskala renseanlegg. Dette fører til at flaskehalsen i Frogn ikke er kommunen, men at det ikke er nok entreprenører på markedet til at alle anlegg kan bli ferdigstilt innen fristene som stilles. Følgelig må antallet pålegg som sendes ut reduseres noe fra 2005-nivå.

Det finnes ingen gode dataverktøy som er utviklet spesifikt for dette formålet. Frogn benytter GIS i avløp (utviklet av Bioforsk), som er bra når det gjelder den forurensningsmessige siden. Ulempen er at programmet ikke baserer seg på gårds- og bruksnummer, og at det ikke er kompatibelt med noen kom-munale saksbehandlingsverktøy. Frogn kommune benytter K2000 der all korrespondanse skal registreres. Det gjør bruk av GIS i avløp blir dobbel jobb.

Arbeidet fremover

Grunnet endring i sentral forurensningsforskrift, er lokale utslippsforskrifter ikke gyldige fra 1. januar 2007. Frogn kommune har allerede hatt en ny forskrift på høring. Den nye forskriften skiller seg ikke vesentlig fra den gamle når det gjelder forurensningsmessige forhold. Krav til utslipp blir likevel noe endret. Det viktigste er at man går bort fra muligheten for rensegrad, og baserer seg helt på direkte utslippskrav (tabell 2).

Parameter	Eksisterende forskrift		Forslag til ny forskrift
	Utslippskonsentrasjon	Rensegrad	Utslippskonsentrasjon
Tot P (mg/l)	< 1,0	90 %	< 1,0
Tot N (mg/l)	< 40,0	50 %	< 40,0
TKB/100 ml	< 1000		< 1000
BOF ₅ (mg/l)			< 20

Tabell 2: Eksisterende og forslag til nye rensekrav i "lokal forskrift om utslipp av avløpsvann i Frogn kommune".

Hovedgrunnen til å gå bort fra rensegrad er at det er dyrt og vanskelig å få gjennomført i praksis. Man er avhengig av en inn- og en utløpsprøve, noe som er greit i standardiserte forsøk, men ofte ikke like enkelt i felt. De fleste anlegg er ikke bygget slik at man kan ta stikkprøver, langt mindre montere utstyr for mer representative prøver. Noen anlegg baserer seg i tillegg på resirkulering av avløpsvannet, altså at noe av det ferdigrensede vannet returenes til innløpet. Det vil selvsagt influere på innløpskonsentrasjonene, og redusere rensegraden.

En ønsker også å innføre et krav til utslipp av organisk stoff. Kravet ønskes satt til 20 mg O/l. Dette er det kravet som i dag stilles til type-

godkjente minirenselanlegg i klasse 1. Kravet ønskes satt inn fordi det kan la seg gjøre å rense fosfor uten å fjerne organisk materiale, og Frogn vil ikke åpne for dette.

Videre fremdrift

Frogn er i gang med sin opprydning, men det tar lenger tid enn antatt. Selv om mange frivillig installerer anlegg, er det lite sannsynlig at det blir bygget mer en 150-200 nye anlegg hvert år. Det er ca 3500 eiendommer i spredt bebyggelse i Frogn, noe som betyr at det vil ta 20 år å bli ferdig dersom det skal installeres et anlegg på hver eiendom. Et anslag fra 2004 om at man skulle være så godt som ferdig i 2007, viser seg derfor å være noe optimistisk.